

Крымскотатарский язык: *башыны алып кетмек* – (букв. уходить со своей головой), убежать, *башыны ортая къоймакъ* – (букв. класть голову посередине), рисковать.

Английский язык: *give smb his head* – дать волю кому-либо, *make head against* – бороться, сопротивляться, *cost smb his head* – стоить головы, стоить жизни.

Эта выборка фразеологических единиц показывает, что метафора встречается чаще, чем метонимия и синекдоха. Можно предположить, что эта семантическая универсалия, обусловленная ассоциативным (по сходству) характером человеческого мышления. Метафорический перенос более экспрессивный, чем метонимический и синекдохический [3, с.112]. В этой статье сделан контрастивный анализ одной группы фразеологических единиц (соматизмов) с компонентом голова (*head, баш*) – английского и крымскотатарского языков. Предполагается исследование других фразеологических гнезд *eye – козь, heart – юрек, hand – къол, эль* и другие.

В семантике фразеологических единиц двух языков просматривается их народно-разговорный источник, среди них немало фразеологизмов с назидательно-осуждающей, иронической коннотацией. В сопоставляемых языках наблюдается общность фразеологических мотивов, определенные логико-фразеологические идеи со специфической для каждого из этих языков образностью.

Большая часть фразеологизмов каждого языка сохраняет свою национальную специфику, которая обусловлена самобытным характером исторической судьбы и культуры носителей сопоставляемых языков, своеобразием их лексико-семантических систем и, прежде всего, неадекватностью ассоциативно-образного мышления специфичность, самобытность фразеологии того или иного языка, однако не свидетельствует о ее национальной исключительности.

Сопоставление таких разных в генетическом и типологическом отношениях языков, как английский и крымскотатарский (один из тюркских языков) представляет несомненный интерес и для лингвистической типологии, а также для таких смежных наук, как этнопсихология, этнолингвистика, этнокультурология.

Источники и литература

1. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. – М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1959. – 35 с.
2. Амосова Н.М. Основы английской фразеологии. – Издательство ЛГУ, 1963. – 120 с.
3. Баскаков Н.А. Введение в изучение тюркских языков. – М.: Высшая школа, 1969. – 383с.
4. Кунин. А. В. Английская фразеология. – М.: Высшая школа, 1970. – 250 с.
5. Смирницкий И.А. Лексикология английского языка. – М.: Высшая школа, 1956. – 230 с.
6. Эмирова А.М. Некоторые актуальные вопросы современной русской фразеологии. – Самарканд, 1972. – 96с.
7. Русско-турецкий словарь. Сост. Э.М – Э.Мустафаев, В.Г.Щербинин. – М.: Советская энциклопедия, 1972. – 1028 с.
8. Турецко-русский словарь. / Под ред. Э.М – Э.Мустафаева и А.Н.Старостова. – М.: Русский язык, 1977. – 966с.
9. Oxford Dictionary of Current Idiomatic English by A.P.Cowie and R.Mackin. – Oxford 1984.

Ярова Л.О.

ОСОБЛИВОСТІ МІЖМОВНОЇ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ЗООФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ

Зоофразеологізми, унікальне фразеологічне явище, не раз привертало увагу вчених-дослідників фразеології різних мов. Під зоофразеологізмом розуміємо порівняно чітко окреслені семантично й тематично-стійкі надслівні мовні утворення, у складі яких є фауноніми (зооніми) або їхні образно-генетичні елементи. Зоофразеологізми (ЗФ) функціонують як відтворювані метафоричні, переважно експресивні одиниці вторинного найменування, які складають значний пласт фразеологічного фонду англійської та української мов, поступаючись у кількісному відношенні тільки соматичним фразеологічним одиницям (ФО).

Англійські та українські зоофразеологізми, завдяки своїй поширеності, образності, яскравому емоційно-експресивному забарвленню широко використовуються у багатьох фразеологічних дослідженнях як ілюстративний матеріал [2]; [3], проте, на нашу думку, доцільним буде виокремлення їх як об'єкта спеціального дослідження. Різні лінгвістичні аспекти дослідження зоофразеологізмів порушуються у працях В.М. Бойко, Ю.О. Жлуктенко, Г. І. Неруш, Д.В. Ужченка.

Як лінгвістичний феномен міжмовна еквівалентність фразеологічних одиниць привертала увагу різних дослідників на матеріалі різних мов [4]. Попри значну кількість праць з фразеології англійської та української мов, перекладознавча проблематика та зіставний аналіз фразеотематичної групи з аніمالістичним компонентом розглянуті побіжно.

Багатоступінчастий характер семіотичного процесу означування ЗФ обумовлює важливість проблеми розпізнавання їх у тексті. Практично у будь-якій мові існує декілька рівнів фразеологізмів: зафіксовані у словниках і загальновідомі; рідко вживані на даному етапі, але зазначені у словнику; широко розповсюджені та з певної причини не занесені до словника; зрозумілі лише окремим групам [2, с.130]. Завдання перекладача полягає в умінні розпізнавати ФО у тексті та правильно відтворювати їх мовою перекладу, враховуючи культурно-національні, історичні, структурні, стилістичні, семантичні особливості.

Найбільш продуктивний прийом на початковій стадії перекладацького аналізу виділення у тексті оди-

ниць, суперечливих стосовно загального контекстуального смислу, оскільки, як правило, вони свідчать про присутність переносного значення. Проілюструємо вищезазначене на прикладі речення *"By that time he had reached the condition to see pink elephants"*, у котрому англійський ЗФ *"to see pink elephants"* має у лексикографічному джерелі відповідник *„бачити видіння/примари"*. Якщо передати це речення дослівно, то *„рожеві слони"* створюватимуть безглуздий контекст: *„До цього часу він уже був готовий помилуватися рожевими слонами"*.

Т.А. Казакова на основі аналізу подібних прикладів формулює перекладацьке **„правило рожевих слонів"**, що передбачає розгляд логічно несумісної з контекстом одиниці як можливого фразеологізму [2, с.130-131]. Однак, незважаючи на простоту, ним не так легко користуватися, як може здатися на перший погляд, про що свідчать численні непорозуміння у практиці перекладів. Так, один з романів Агати Крісті *"The Underdog"*, у перекладі має назву *„Собака, що не гавкає"*, тоді як словниковий відповідник ЗФ *the underdog* - *„переможений собака "* чи навіть *„той, кому не щастить"* [2, с.130-131]. Відтак, наголосимо на важливості врахування контекстуального оточення мовної одиниці та її лінгвістичних характеристик.

Другою важливою умовою у процесі коректної ідентифікації ФО є врахування їхніх **мовленнєвих функцій**. Наприклад, конфлікт між переносним і буквальним чи декількома непрямими значеннями нерідко використовується автором для передачі певних образних, естетичних, емоційно-оцінних асоціацій або для створення гумористичного ефекту. Для пояснення цієї думки розглянемо наступну ситуацію: юнак за багато тренувався перед змаганнями і травмував ногу, після чого лікар заборонив йому займатися спортом узагалі. Спочатку хлопець засмутився, а згодом сказав товаришеві: *"What I am going to do is reaching the condition that is called 'hair of the dog that bit one'."* Друг радісно вигукує: *"Great! What shall we drink?"* *"Nothing. If I'm going to win the next competition I must train a lot and have no time for drinking."* У даному випадку через непорозуміння створюється комічний ефект. Справа в тому, що ЗФ *'hair of the dog that bit one'* має два різних значення: 1) *„клин клином вибивають"* та 2) *„похмілля"*, які водночас реалізуються у даному контексті зі стилістичною метою.

Крім того, ФО, як правило, закріплені за мовним репертуаром мовців певних соціально-культурних прошарків суспільства і виступають індикаторами соціального дейксису в тексті. Також вони мають певне стилістичне забарвлення: це можуть бути елементи високого, нейтрального чи низького стилю, професійні або інші жаргонізми, наприклад: *Cat got your tongue?* – *Ти язика проковтнув?* (розмовне висловлювання); *horse and foot кавалерія* (військовий жаргонізм); *grease monkey* -- *механік* (професійний жаргонізм).

Для подібних випадків сформульовано правило функціональної відповідності: перш за все, перекладу підлягає та роль, яку ФО відіграє у тексті оригіналу, а не вона сама чи навіть її значення [2, с.131-132].

Зосередженість є однією з головних вимог до перекладача при відтворенні іншою мовою інтернаціональних ФО, що мають однакове джерело та приблизно однаковий зміст у різних мовах, але набули різних функціональних характеристик, емоційно-асоціативних переосмислень та перебували у різному формальному розвитку [2, с.134]. Так, внаслідок різного діяхронічного розвитку зіставляваних мов, універсальний для християнських культур біблійний вислів в англійській мові закріпився у вигляді *to cast (one's) pearls before swine*, в українській - *не кидай перлів свиням, бо потопчуть їх ногами*. Якщо дати буквальний переклад англійського варіанту *кидати перли перед свиньми*, українець просто не сприйме його як повноцінну фразеологічну одиницю.

При перекладі ЗФ у художньому контексті перекладачу слід враховувати, що в силу історичних причин розвитку мов типологічно закріплені ознаки англійської та української „тваринної" метафори суттєво відрізняються. Значна частина зоонімів в англійській культурно-мовній свідомості пов'язана з поняттям-образом *"he"*, хоча у сучасній граматичній системі відноситься до середнього роду *"it"*. Зокрема, досить часто з певною стилістичною метою вживається метафорична основа *"he"* з образами *frog, fish, caterpillar*, тоді як в українській мові вони жіночого роду [2, с.238].

Отже, ще раз необхідно наголосити на необхідності врахування таких аспектів, як: правильне розпізнавання ЗФ у контексті, що полегшують правила „рожевих слонів та функціональної відповідності", соціально-культурні умови вживання фразеологічної одиниці, діяхронічний розвиток зіставляваних мов та розбіжності у них стосовно типологічне закріплення ознак „тваринної" метафори.

Відтворюючи ЗФ лінгвістичними засобами мови перекладу, слід намагатися точно передати такі суттєві ознаки ЗФ:

- 1) предметно-логічне значення;
- 2) образність;
- 3) функціонально-стилістична та експресивно-емоційна конотації;
- 4) структурно-граматична будова [1, с.48-49].

Предметно-логічне значення є основним, звільненим від ідіомних або образних нашарувань значення ЗФ, що робить його самостійною лексичною одиницею і виступає так званим каркасом для образного наповнення, емоційного та стилістичного забарвлення.

Поняття *збереження образності* породжує думку про те, що ФО, в основі якої лежить образ, повинна відтворюватися фразеологізмом також з образом, навіть якщо він буде іншим; фразеологізм з нульовою образністю – аналогічною ФО [1, с.48-49]. Образ – важливий чинник смислової структури ФО, її конотації. Однак, у художньому перекладі вимога будь-якою ціною передати конкретні денотативні образи не завжди доречна. Часто можна досягти повної адекватності перекладу і замінюючи образ. У такому разі перекладач мусить керуватися чуттям мови, бо, з одного боку, прагнення будь-що зберегти певний образ

може призвести до втрати смислового забарвлення, буквализму; з іншого – відмова від передачі образу збідною творчу індивідуальність оригіналу. Наприклад, при передачі українською мовою ЗФ *to go ape over something* як *бути у захваті, ошаліти від чогось* втрачається виразна образність, а разом з нею і змалювання тих яскравих емоцій, які ми уявляємо, коли чуємо англійський варіант цієї ФО.

Якщо відтворити ЗФ (*as*) *cute as a bug's ear* українською мовою зі збереженням початкового образу, отримаємо вислів *гарний як вушко жука*, який, навіть при вживанні зменшувально-пестливого суфікса *-к* не сприймається українськими реципієнтами як цілком адекватний, оскільки майже ніхто з них не асоціює даного представника фауни з поняттям краси.

Функціонально-стилістична конотація пов'язана зі стилістичною функцією ЗФ та її дистрибуцією. Інколи різні денотативні образи, що лежать в основі різномовних ФО, створюють конотативні образи однакового предметно-логічного значення, але різного експресивного забарвлення. Це можна продемонструвати на українському відповіднику англійської ФО *to ruffle someone's feathers* - *поскубти чийсь пір'ячко*. У даному випадку англійське дієслово *ruffle* означає тільки створення легкого безладу на голові, куйовдження волосся, а українське виражає більш неприємне відчуття. Отже, у даному випадку порушена експресивно-емоційна адекватність яка вимагає збереження при перекладі такої ж емоційної насиченості, як і в оригіналі.

Завдяки семантиці граматичних форм та їхнім стилістичним можливостям, *структурно-граматична будова* ЗФ має деякий вплив на його загальне значення, забезпечуючи такі властивості, як стійкість та відтворюваність ФО. Різномовні фразеологізми, що відрізняються лише структурно-граматичною будовою, не є рівнозначними з погляду контрастивістики, бо розбіжності між ними обумовлені особливостями структури й граматики відповідних мов. Однак, з погляду перекладознавства вони можуть бути рівноцінними, адже здатні адекватно відтворювати зміст [1, с.48–50]. Наприклад: український відповідник англійського ЗФ *to put out a claw* - *показати кізмі* є повним еквівалентом, який адекватно передає предметно-логічне значення, образність, функціонально-стилістичну та експресивно-емоційну конотації. Єдина невідповідність - заміна граматичної категорії числа, яка жодним чином не впливає на значення фразеологічної одиниці. Аналогічна ситуація і з фразеологізмом *barking dogs seldom bite* - *собака, який гавкає, рідко кусає*, де мають місце відразу дві граматичні заміни – дієприкметника на підрядне речення та числа.

Оптимальна умова досягнення **повної еквівалентності** – пошук у мові перекладу ідентичної ФО, що за всіма критеріями повністю відповідає фразеологізму-оригіналу. Відомо, що кількість повних відповідників у двох (англійській та українській) мовах обмежена.

Вивчення еквівалентності перекладу 300 ЗФ нашого експериментального матеріалу, відібраних із лексикографічних джерел, свідчить, що повні еквіваленти складають лише 13,66% (41 одиниця) від загальної масиви одиниць картотеки. Як приклади повних еквівалентів, наведемо наступні ЗФ:

- 1) *to look like the cat that swallowed the canary* – *виглядати як кіт, що ковтнув канарку*,
- 2) *to take/seize the bull by the horns* – *узяти бика за рогу'*,
- 3) *blue bird* – *синій nmax*.

Пояснення порівняно незначної кількості повних відповідників слід шукати в певних лінгвістичних і позамовних факторах. Досліджувані мови належать до різних лінгвальних груп, які контрастують за граматичною будовою, лексичним складом, засобами образності. У своєму історичному розвитку кожна з них зазнавала специфічних екстралінгвістичних впливів. До того ж, ці мови практично ніколи не вступали у безпосередні контакти, а тому не могли прямо впливати одна на одну [1, с. 50].

Здебільшого до групи виділених нами повних еквівалентів увійшли порівняльні моделі типу (*as*) *ADJ as N*: (*as*): *busy as a bee* – *зайнятий як бджола* \ (*as*) *light as a feather* – *легкий як пір'їнка* \ (*as*) *wary as a cat* - *обережний як кіт*, які засновані на загальнолюдських образах і асоціаціях, їхня тотожність передусім визначається стабільністю реалій, рис, властивостей. Ці сполуки фразеологічного рівня часто бувають однаково за семантикою, образністю, стилістичною скерованістю, структурно-граматичним оформленням [1, с.72].

Найчастіше при зіставному вивченні ФО англійської та української мов спостерігається такий комплекс граматичних відмінностей:

- 1) різна частота вживання інверсії;
- 2) артиклі як значеннєві елементи;
- 3) нормативне вживання присвійних та особових займенників тощо

Наприклад: *to have bats in one's belfry* – *бути без клепки в голові* (лексико-антонімічний переклад); *the biter bit nonavsa, що кусався* (уточнююча функція визначеного артикля *the* передається підрядним означальним реченням); *a cat in gloves catches no mice* - *кіт у рукавичках мишей не зловить* (заперечення стоїть не перед іменником-додатком, а перед дієсловом-присудком); *to get butterflies in one's stomach* - *мати мухи в носі* (дозволене нормативністю української мови уникнення відтворення компоненту *one's*).

При фразеологічних способах відтворення фразеології оригіналу в перекладі, при максимальному збереженні смислу висловлювання, з найбільшою повнотою передаються елементи його форми [1, с.60–61]. Безпосередньою причиною існування фразеологічних еквівалентів є певна універсальність категорій людського мислення, певна спільність людського досвіду. Необхідність фразеологічних еквівалентів впливає з денотативної теорії перекладу [1, с.60–61], яка стверджує, що у процесі спілкування люди обмінюються інформацією про якісь матеріальні та позаматеріальні явища реальної дійсності, єдиної для всіх або, принаймні, для значного мовного ареалу через спільність довколишнього світу, біологічного середовища, виробничих та життєвих процесів. Сюди ж відноситься книжна фразеологія, яка, сягаючи

робничих та життєвих процесів. Сюди ж відноситься книжна фразеологія, яка, сягаючи Біблії та греко-римської міфології, належить до спільного культурного фонду європейської цивілізації.

Найчастіше фразеологічними способами передають ЗФ, побудовані на метафорі, якщо вони не мають серед своїх компонентів національно-специфічних реалій або символів. Однакові метафори можуть виникати одночасно і незалежно у різних мовах: *calflove* – *теляче кохання*; *eagle eye* – *орлине око*; *like a hen with one chicken* – *як курка з одним курчам*. Щоправда, інколи у них спостерігаються деякі лексичні чи структурно-граматичні розбіжності, які не несуть ні денотативного, ні конотативного навантаження.

За відсутності безпосереднього повного відповідника у мові перекладу фразеологізм оригінального тексту відтворюється за допомогою підбраного часткового еквівалента, що якомога точніше передає структуру початкової ФО на всіх вищеописаних рівнях. У межах роботи відсоток подібних мовних одиниць склав 57,41% (172 одиниці), серед яких ми виокремлюємо ті, що різняться за:

- 1) лексично-семантичними ознаками – 9,34% (28 одиниць),
наприклад: *cross as a bear* – *злий як собака*; *bull in a china shop* – *корова на льоду*; *(as) happy as a clam* – *щасливий як дитя*;
- 2) лексично-синтаксичними особливостями – 46,73% (140 одиниць) –
to sell the bear's skin – *ділити шкуру невбитого ведмедя*; *to play cat and mouse with someone* – *гратися з кимось як кішка з собакою*; *the scalded cat fears cold water* – *ошпарений собака і холодної води боїться*;
- 3) синтаксичною схемою – 0,67% (2 одиниці) – *horse and foot* – *кавалерія*; *(as) strong as an ox* – *вали на воли* – *усе повезуть* та
- 4) ті, що перекладаються за допомогою фразеологічних субститутів – 0,67% (2 одиниці), наприклад: *to fight like Kilkenny cats* – *to agree like cats and dogs* – *жити як кішка з собакою*; *to have bats in one's belfry* – *to be mad as a hatter/buck* → *бути без клепки в голові*.

Часткові еквіваленти складають найбільший відсоток розглянутого матеріалу, що можна пояснити численними розбіжностями на всіх рівнях у структурах двох зіставляваних мов.

При фразеологічних шляхах відтворення подібних одиниць оригіналу велику роль, поруч з об'єктивними факторами, тобто наявністю ФО однакових семантико-стилістичних характеристик в обох мовах, відіграють суб'єктивні чинники, пов'язані з перекладацькою майстерністю, досвідом і талантом перекладача. Одна з головних помилок деяких перекладачів полягає в тому, що вони іноді не можуть знайти еквівалент у фразеологічному фонді мови-рецептора і використовують описовий переклад [1, с.77–78].

Таким чином, фразеологічний спосіб відтворення полягає у віднайденні у мові-рецепторі повних або часткових еквівалентів для ФО оригіналу. ЗФ передаються подібним способом тоді, коли у мові перекладу є фразеологізми, предметно-логічний зміст, стилістично-функціональні й експресивно-емоційні конотації, образність і структурно-граматична будова яких збігаються повністю або хоча б частково з властивостями одиниць фразеологічного рівня в оригіналі. У зіставляваних мовах існує порівняно невелика кількість повних еквівалентів, що зумовлено генетичною неспорідненістю, різним діахронічним розвитком і структурними особливостями зіставляваних мов. Часткові еквіваленти представляють найчисельнішу групу.

Аналіз лінгвальної специфіки відтворення описовим способом семантико-стилістичних функцій ФО мови-джерела у перекладі та зіставлення дескриптивних конструкцій цільової мови з оригіналом дає змогу визначити дескриптивний переклад як відтворення фразеологізмів описово, реченнями, вільними, неусталеними словосполученнями, утвореними на рівні мовлення, або монолексемами, семантично – та зрідка стилістично – хоча б певною мірою рівновартісними висловам оригіналу [1, с.119].

Найчастіше **описовий переклад** застосовують при відтворенні семантики національне самобутніх висловів, своєрідних мовних реалій, що передають спосіб мислення народу, розуміння ним навколишнього світу [1, с.126]. Окремі мовні одиниці як елементи загальної структури мови, взаємодіючи з іншими її елементами, займають різні місця у системах різних мов, тому значення і функції мовних одиниць у різних мовах не збігаються.

Безеквівалентні фразеологізми складають досить значну частину матеріалу дослідження, що у кількісному вираженні становить 29,01% (87 одиниць), наприклад: *card shark* – *майстер гри в карти/шулер*; *with one's tail up* – *веселий/у гарному настрої* тощо. Це явище більшість дослідників пояснює розбіжностями у культурно-національному розвитку народів-носіїв зіставляваних мов, що й зумовлює використання національно-специфічних реалій, притаманних англійській мові заплутаних смислових структур, незрозумілих при дослівному перекладі реципієнтові. Наше дослідження підтверджує, що подібні ФО передаються мовою перекладу трьома шляхами:

- 1) **одним словом** – 7,67% утворюють 23 одиниці, серед яких: *like a bat out of hell* – *стрімголов/чимдуж*; *barber's cat* – *пліткар*; *(as) mad as a hornet* – *розлючений*; *to have a worm in one's tongue* – *бурчати/прукіуватися*;
- 2) **словосполученням** – 15,67% (47 одиниць) – *(as) bald as a coot* – *зовсім лисий*; *lovely weather for ducks* – *дощова погода*; *to get a frog in one's throat* – *мати хворе горло*; *a flea in one's ear* *дратівлива відповідь/різка зауваження*;
- 3) **реченням** – 5,67% (17 одиниць). До останніх відносимо такі приклади, як: *there's more than one way to skin a cat* – *є інший вихід*; *all his geese are swans* – *він завжди перебільшує*; *the black ox has trod on my food* – *у мене сталося горе/нещастя*.

Суть та особливості дескриптивного перекладу пов'язані з поняттям ФО як багатопланового явища дуже складної смислової структури [1, с.119]. Якщо зміст ФО відтворюється у перекладі описово, то зникає перший змістовий шар, який також впливав би на загальне фразеологічне значення. Зникає, відповідно, образ, а разом з ним – стилістично-функціональна й експресивно-емоційна конотації, що виникли б від взаємодії образного шару й фразеологічного значення.

Отже, дескриптивний спосіб перекладу ФО передбачає відтворення їх описово, вільними словосполученнями, реченнями або моноксемами, які семантично (інколи й стилістично) рівновартісні висловам оригіналу. Він позбавляє вислови образності, емоційності, є найменш ефективним стосовно передачі оригінальності, емоційної експресії, стилістичного забарвлення, однак, існують випадки, коли без нього не обійтися. Серед відтворених описовим способом англійських ЗФ переважають ті, що передані за допомогою структури словосполучення, адже сполуки слів швидко поширюються та закріплюються у свідомості носіїв зіставлюваних мов.

Таким чином, фразеологізм – єдине ціле, що ні в якому разі не підлягає розкладу на компоненти. При перекладі таких одиниць необхідно зважати на естетичну функцію тексту та культурно-історичні умови їхнього вживання.

Фразеологічна сутність може бути відкритою, дещо звуальованою (напівекспліцитною) і закритою (імплікованою). Найширший пласт зоофразеології утворюють фондові, значно менш суттєвий – прифонові та найменший – імпліковані одиниці.

Джерела та література

1. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладних творів української літератури англійською мовою). – Львів: Вища школа, 1983. – 173 с.
2. Казакова Т.А. Практические основы перевода. – СПб.: Издательство Союз, 2001. – 320 с.
3. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. – К.: Дніпро, 1982. – 165 с.
4. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2001 – 448 с.

Каталімова А.Н.

ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ ДЛЯ ТУРИСТСКОЙ ОТРАСЛИ

Раскрыты проблемы в подготовке кадров для туристской отрасли в Украине, показано значение создания Крымского института туризма в связи со спецификой региона и приоритетным развитием туристской отрасли в АР Крым.

Введение. С развитием рынка туризма на Украине возникла потребность в кадрах с новым типом мышления и поведения. Кадровый рынок Украины перенасыщен юристами, специалистами инженерного профиля, которые в нынешних условиях развития хозяйства Украины не востребованы в таком количестве на практике.

Отвечая на запросы времени многие образовательные учреждения приступили к подготовке кадров для туристского бизнеса. Стала печататься качественная учебная литература по туризму: книги по маркетингу, менеджменту, бухгалтерскому учету и налогообложению в туризме, гостиничному хозяйству. Фундаментальные знания, получаемые специалистом, важны не сами по себе, а как инструмент, позволяющий ориентироваться в реальном мире туризма.

Постановка задачи. Отрасль туризма является быстроразвивающейся и весьма перспективной для экономики Украины. Она постоянно находится в стадии формирования и обновления. При этом появляются новые виды туристских предприятий и услуг, для которых требуются различные категории работников, обладающие определенными профессиональными навыками.

Выпускники современных вузов вытесняют из прежней профессионально-квалификационной структуры лиц, не имеющих базового профессионального образования, наполняя сеть туристских операторов, агентств и гостиниц профессионалами, востребованными практическим туризмом и временем.

Результаты. Исследования потенциального рынка труда выявили основные качества, определяющие профессиональную пригодность работника туристского бизнеса, а именно высокую коммуникативную культуру, необходимую для работы с клиентами; знание иностранного языка, преимущественно английского; владение компьютером на уровне пользователя; знание основных экономических и юридических аспектов деятельности туристской фирмы, как предприятия малого и среднего бизнеса.

Но одних только знаний менеджеру мало. Можно привлечь туриста стоимостью тура, сроками пребывания, набором услуг, но если интеллектуальные запросы туриста выше, чем интеллектуальные возможности менеджера туристской фирмы, то это подрывает авторитет не только туристской фирмы, но и туристской отрасли этого регионе в целом.

В туристский бизнес должен прийти человек энергичный, творческий, интеллигентный, не навязывающий потребителю «туристский продукт», а побуждающий ответный интерес туриста к предлагаемой программе.

Система предпринимательства в туристской индустрии традиционно включает постоянно развивающийся транспортный сектор, бурный рост переживает сектор индустрии развлечений, требующий